
THE NOVEMBER 19, 1946 ELECTIONS IN THE CLUJ REGIONAL OF THE P.C.R.

Romulus Călin Blanari, PhD Student, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The elections from November 19, 1946, have represented an electoral event laden with a special significance, both at the national level, and at the level of the counties over which the Regional Organization of the Romanian Communist Party (P.C.R.) would exert its authority. In order to obtain the victory, the communists and their allies, grouped in the Democrat National Front, rallied in the electoral campaign significant human and material resources, invested large sums of money, used illegally the political and administrative structures of the state and put into operation a huge propaganda machine designed to manipulate the population, to discredit the opposition and to prevent it from exposing the government program to citizens. Despite these efforts, the National Peasant Party was the one which obtained the highest percentages in the counties of Cluj Regional ascribed to PCR, which is why the communists resorted to electoral fraud as a last resort in order to defeat their political adversaries and to send their representatives to the legislature.

Keywords: *Cluj, regional, elections, communism, electoral.*

La 8 ianuarie 1946, guvernul României a comunicat că alegerile generale legislative vor fi organizate "în cel mai scurt timp posibil", pe baza sufragiului universal și secret și cu participarea tuturor partidelor democratice și antifasciste, care vor avea dreptul de a-și prezenta candidații. Cinci săptămâni mai târziu, după ce Statele Unite au recunoscut guvernul român, la 22 februarie, premierul a anunțat că data alegerilor trebuie fixată după înscrierea în listele electorale și strângerea recoltei, ceea ce însemna, cel mai devreme, la începutul toamnei. În cele din urmă, după îndelungate negocieri între forțele politice s-a hotărât ziua de 19 noiembrie ca dată pentru desfășurarea scrutinului.¹

Pregătirea alegerilor a constituit unul dintre subiectele Plenarei C.C. a P.C.R. din 25-28 ianuarie, care a trasat liniile directoare ale strategiei electorale. Au fost considerate de primă importanță stabilirea unei platforme politice care să reunească într-un singur "bloc" toate forțele politice susținătoare ale guvernului, desemnarea unor candidați credibili, capabili să atragă voturi, pregătirea și prelucrarea legii electorale și întocmirea unui program care să țină seama de categoriile sociale cărora li se adresa, de specificul fiecărei regiuni și localități și de problema națională în Ardeal.²

În planul organizatoric al campaniei electorale, s-a propus crearea unei structuri pe verticală, formată din comisii electorale constituite la nivel central, regional, județean și local, care în strânsă legătură cu partidul să conducă întreaga activitate de campanie. Un rol important a fost acordat organizațiilor de partid și de masă din întreprinderi, instituții, cartiere și străzi, care prin contactul lor direct cu populația aveau misiunea de-a orienta votul cetățenilor în direcția premeditată.³

¹ Virgiliu Țărău, Marius-Ioan Bucur, *Strategii și politici electorale în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 1998, p. XV-XVI.

² *Ibidem*, p. XIX.

³ *Ibidem*, p. XX.

Imediat după închiderea plenarei, au început negocierile cu formațiunile politice ce susțineau guvernul, care au condus la constituirea la 17 mai 1946, a Blocului Partidelor Democratice, o alianță electorală formată din Partidul Comunist Român (P.C.R.), Partidul Social Democrat (P.S.D.), Frontul Plugarilor (F.P.), Partidul Național Liberal-Tătărescu (P.N.L.-Tătărescu), Partidul Național Țărănesc-Alexandrescu (P.N.Ț.-Alexandrescu) și Uniunea Patrioților devenită Partidul Național Popular (P.N.P.) Uniunea Populară Maghiară (U.P.M.) nu făcea parte din această alianță, dar interesele ei coincideau cu cele ale comuniștilor având în vedere că mulți dintre membrii P.C.R. erau maghiari (circa 64 % în ianuarie 1946). Concomitent, a demarat și procesul de organizare a Comisiilor Electorale Județene ale P.C.R. iar la centru s-a constituit un Comitet Electoral Central subordonat Biroului Politic al P.C.R. În cursul lunii iunie, această organizare va fi replicată la nivelul întregii coaliții, la nivel central și local.⁴

Deschisă în mod oficial la 2 iunie 1946, campania electorală a comuniștilor s-a întemeiat pe două acte fundamentale: Platforma-Program a B.P.D. și Legea electorală, apărute la 17 mai, respectiv 15 iulie 1946. Primul document avea scopul de a câștiga adeziunea cetățenilor aparținând tuturor categoriilor sociale, prin prevederile sale cu un vădit caracter democratic precum respectarea drepturilor și libertăților individuale, acordarea de drepturi politice, economice și sociale pentru femei, egalitatea în drepturi a minorităților naționale, redresarea economică a țării, îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației. Cel de-al doilea document urmărea între altele, să restrângă cât mai mult baza electorală a opoziției prin anularea dreptului de vot pentru anumite categorii de persoane considerate “nedemne”: cei condamnați ca fiind vinovați de crime de război sau de dezastrul țării; cei care ocupaseră diferite funcții publice în perioada 6 septembrie 1940-23 august 1944 sau în timpul ocupației ungare în Transilvania de Nord; cei care au cerut să lupte împotriva Națiunilor Unite; cei care au candidat pe listele Partidelor Totul pentru Țară și Național Creștin pentru alegerile parlamentare, precum și membrii organelor de conducere și reprezentanții în parlament ai organizațiilor de orice fel, prohitleriste de tip fascist din timpul ocupației ungare din Transilvania de Nord; cei epurați în temeiul legilor de purificare până la data prezentei legi.⁵

Programată să se desfășoare pe parcursul a două etape (2 iunie-20 august; 20 august-19 noiembrie), campania electorală a demarat în Regionala Cluj cu organizarea în luna iunie, a Comitetelor Electorale ale B.P.D. în cele 5 județe ale Regionalei (Cluj, Someș, Turda, Bistrița-Năsăud, Alba), cu scopul de a realiza la nivel județean comandamentul unic pe întreaga perioadă a alegerilor, care urma să-și desfășoare activitatea după sistemul de lucru al Comitetului Electoral Central, sub directivele și controlul acestuia și pe baza hotărârilor luate în ședințele sale.⁶

Comitetul Electoral Județean era alcătuit din reprezentanții celor 6 partide ale B.P.D. plus câte un reprezentant al Confederației Generale a Muncii și al Federației Democratice a Femeilor din România, toate aceste formațiuni având desemnat și câte un supleant care să înlocuiască reprezentantul în caz de necesitate. Pe lângă C.E.J. funcționa un Birou Electoral format dintr-un președinte, un secretar general și doi sau mai mulți secretari aleși de Comitet,

⁴ *Ibidem*, p. XXI-XXII.

⁵ *Legea nr. 560/1946*, “Monitorul Oficial” nr. 161 din 15 iulie 1946.

⁶ Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale (D.J.C.A.N.) P.C.R., *Fond 1*, Dosar 14/1946, fila 11.

care coordona și supraveghea activitatea Comisiilor Electorală, de Propagandă și Presă, Administrativă, Financiară, Economică și de Transporturi. Fiecare comisie era compusă din delegați ai partidelor din B.P.D., Confederației Generale a Muncii și Federației Democratice a Femeilor din România și era condusă de un secretar care răspundea de funcționarea comisiei și de îndeplinirea atribuțiilor acesteia.⁷

Pe lângă Biroul Electoral Județean funcționa un serviciu de presă format din reprezentanții tuturor ziarelor obediente partidelor din B.P.D., care urma să țină permanent legătura cu întreaga presă pentru a publica ceea ce era în interesul propagandei comuniste și pentru a obstrucționa apariția unor informații nefavorabile programului electoral al B.P.D. În același timp, Biroul avea obligația de a prezenta Comitetului Electoral toate problemele întâmpinate și de a propune soluții pentru rezolvarea acestora. Toate măsurile și dispozițiile propuse urmau a fi supuse Comitetului spre aprobare și susținute de toate partidele din B.P.D., coerența acțiunilor fiind o condiție esențială în realizarea obiectivelor electorale.⁸

C.E.J. se întrunea de două ori pe săptămână sau ori de câte ori era nevoie, pentru a stabili planul de activitate și pentru a decide noile direcții de acțiune. Ședințele C.E.J. erau precedate de cele ale Comisiilor care aduceau la cunoștința Biroului Electoral Județean stadiul în care se aflau lucrările și propunerile ce urmau a fi rezolvate în cadrul C.E.J. Ședințele comune ale C.E.J. și Comisiilor se organizau de două ori pe lună sau de câte ori era nevoie pentru a asigura desfășurarea campaniei electorale în condiții optime. În cazul în care apăreau anumite chestiuni ce depășeau sfera de competență a C.E.J., acestea erau prezentate în cel mai scurt timp Comitetului Electoral Central, care urma să se pronunțe în calitate sa de instanță supremă, asupra problemelor respective.⁹

După crearea structurilor electorale de comandă, au fost inițiate acțiuni ce s-au desfășurat simultan pe mai multe planuri. Pe plan administrativ, s-a trecut la organizarea bazei tehnice materiale. Astfel, au fost încheiate contracte cu furnizori publici și particulari pentru procurarea diverselor tipuri de autovehicule ce urmau a fi folosite în campania electorală: autoturisme pentru deplasarea rapidă a propagandiștilor, motocilete pentru trimiterea rapidă a corespondenței, camioane pentru transportul grupurilor mai mari de electori, ziaristilor, echipelor culturale, dube (camioane închise) pentru propagandă prevăzută cu instalații radio, cinema, patefoane și chiar vehicule cu tracțiune animală pentru a transporta oameni și materiale în locațiile din mediul rural inaccesibile mijloacelor motorizate. Au fost pregătite săli de teatru și de cinema, școli, primării și alte spații adecvate pentru organizarea întrunirilor publice, au fost închiriate clădiri pentru amenajarea centrelor propagandistice, magazine și depozite pentru stocarea materialelor electorale (afișe, lozinci, buletine de vot, liste electorale, bidinele, perii, clei, etc.), tipografii pentru editarea afișelor, ziarelor, gazetelor de perete, manifestelor, buletinelor de vot, corespondențelor, listelor electorale. De asemenea, a fost angajat personal calificat care urma să se ocupe de rezolvarea problemelor tehnice: șoferi și mecanici pentru asigurarea bunei funcționări a transporturilor, pictori și desenatori pentru realizarea afișelor, portretelor candidaților, placardelor, dactilografe pentru redactarea corespondenței, distribuitori pentru difuzarea diverselor materiale electorale. Întreaga

⁷ *Ibidem*, filele 11-12.

⁸ *Ibidem*, fila 13.

⁹ *Ibidem*.

infrastructură logistică a fost gândită și pregătită până în cele mai mici amănunte, dată fiind importanța mizei în contextul unei lupte politice ce angaja toate resursele beligeranților.¹⁰

Pe planul educației politice, un moment important l-a constituit prelucrarea Platformei-Program a B.P.D. la nivelul tuturor organizațiilor de partid din coaliție, începând cu organele de conducere județene și terminând cu celulele de bază, în condițiile în care fiecare membru al acestei „alianțe democratice” avea responsabilitatea de-a se transforma într-un agent electoral. Partea introductivă a instructajului cuprindea informații privind alcătuirea Blocului Partidelor Democratice, dreptul partidelor politice din Bloc de a-și păstra identitatea ideologică și organizatorică, realizările cabinetului Petru Groza în cursul celor 14 luni de guvernare și trăsăturile esențiale ale programului politic: apărarea interesului național, reprezentarea intereselor tuturor claselor sociale, deci a întregului popor, reconstrucția și consolidarea democrației. În continuare, urma o expunere ce viza rezolvarea concretă a problemelor fiecărei categorii socio-profesionale, cu accentul pus asupra categoriei sociale din care făceau parte membrii organizației în cadrul căreia era prelucrată platforma (salariați, plugari, meseriași, comercianți, etc.). Partea a treia și ultima a prezentării, aducea în fața auditoriului argumentele incontestabile care demonstau necesitatea înfăptuirii industrializării, consolidării gospodăriilor țărănești, realizării reformei fiscale și a etatizării Băncii Naționale. De fapt, se afirma răspicat că neîndeplinirea acestor deziderate fundamentale făcea imposibilă aplicarea politicilor economico-sociale și culturale prevăzute în Platforma –Program, ceea ce însemna condamnarea populației de-a duce și în continuare o viață de mizerie. În încheiere, membrii B.P.D. puteau să pună întrebări și primeau broșuri cu Platforma –Program.¹¹

Pe planul culegerii de informații, atenția a fost orientată asupra acelor indicatori din care se puteau trage concluzii și lua măsuri de ordin politic. În acest scop au fost aplicate două tipuri de chestionare. Primul tip cuprindea întrebări referitoare la componența etnică a localității, partidele politice reprezentate în localitate, organizarea și funcționarea partidelor B.P.D., atitudinea organelor locale față de momentul alegerilor (primar, poliție, jandarmerie), atitudinea persoanelor ostile regimului și a intelectualilor. Al doilea tip de chestionar a fost folosit pentru obținerea de informații legate de aplicarea legii electorale: numărul cetățenilor înscriși pe listele de votare, numărul celor găsiți nedemni, numărul contestațiilor depuse pentru nedemni, atitudinea opoziției față de scoaterea lor de pe listă și atitudinea populației față de aceste prevederi. Prin intermediul acestor chestionare, comuniștii au primit informațiile de care aveau nevoie pentru a pregăti cea de-a doua etapă a campaniei electorale.¹²

Perioada care a urmat datei de 20 august 1946 și până la alegerile din 19 noiembrie s-a caracterizat printr-un dinamism mai accentuat, întregul aparat al B.P.D. și mai ales Comisiile fiind mobilizate să lucreze la capacitatea maximă. În această etapă a campaniei electorale au fost întocmite și verificate listele electorale și candidaturile în fiecare județ, s-au luat măsuri împotriva celor declarați nedemni conform legii electorale, au fost sancționați toți cei care au manifestat o atitudine ostilă regimului, s-au alcătuit echipele de propagandă ai căror agenți

¹⁰ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond 1*, Dosar 1/1945, filele 179-181.

¹¹ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond 1*, Dosar 3/1946, filele 26-29.

¹² Virgiliu Țărău, “Rezultatele reale ale alegerilor parlamentare din 19 noiembrie 1946 în județele Cluj, Turda și Someș”, *Studii de istorie a Transilvaniei*, coord. Sorin Mitu, Florin Gogâltan, Cluj-Napoca, Asociația Istoricilor din Transilvania și Banat, 1994, p. 208.

fuseseră instruiți în școlile de cadre, s-au făcut propuneri privind persoanele care urmau să facă parte din Birourile secțiilor de votare, s-au constituit detașamentele de ordine pentru ziua alegerilor. Un rol important a revenit Comisiilor de Propagandă ale Comitetelor Electorale Județene, care au avut misiunea de-a organiza pe teren șirul manifestațiilor propagandistice: adunări publice, festivaluri, șezători la sate, ședințe de lămurire, propaganda de la om la om, lipirea manifestelor, lozincilor, timbrelor și placardelor. În cursul lunii septembrie au fost precizate și alte directive pe care Secțiunile de Propagandă trebuiau să le pună în aplicare: luarea de măsuri împotriva efectelor secetei, combaterea propagandei opoziției, discreditarea partidelor istorice și introducerea în rândul acestora a unor agenți provocatori care să permită intervenția brigăzilor muncitorești. Însă cel mai important obiectiv l-a constituit organizarea Casei Alegătorului, centrul local în care partidele din Bloc își țineau ședințele de lămurire și acordau consultații cu privire la alegeri și, de asemenea, punctul de plecare a echipelor de teatru, muzică și a altor echipe de propagandă. Pentru a nu trezi suspiciuni, acest edificiu era amplasat mai departe de sediul local al B.P.D. și era gestionat de un activist care se bucura de o bună reputație în cadrul comunității locale.¹³

În ceea ce privește discursul electoral, acesta era adaptat în funcție de specificul zonei, a mentalității locuitorilor, a categoriilor sociale cărora li se adresa. Spre exemplu, în mediul urban, acolo unde la întrunirile publice participau numeroși muncitori, meseriași, mici comercianți, mici industriași și intelectuali, mesajul electoral se axa pe acele prevederi ale Platformei-Program care vizau în mod direct interesele și nevoile participanților: pentru muncitori și intelectuali-stabilirea salariilor în raport cu munca depusă, reducerea impozitelor, aprovizionarea cu credite a economatelor, construirea de cantine, locuințe și spitale, școli de specializare, învățământ gratuit și facilități în școlile de toate gradele, școli de ucenici, ajutorul statului pentru familiile numeroase, condiții demne pentru funcționarii publici, reducerea duratei stagiului militar obligatoriu; pentru meseriași, mici comercianți și mici industriași-repartizarea justă a materiilor prime, acordarea de credite cu dobândă scăzută, reducerea fiscalității, reducerea duratei stagiului militar obligatoriu.¹⁴

În mediul rural, mesajul electoral atrăgea atenția asupra unor teme precum: necesitatea de a consolida proprietatea țărănească prin împărțirea titlurilor de proprietate, combaterea speculei cu terenuri agricole, acordarea de credite cu dobândă scăzută, impozit progresiv în funcție de suprafața terenului agricol, asanarea terenurilor inundabile, acordarea de loturi de casă pentru cei neîmproprietăriți, reglementarea pășunatului și crearea de noi izlazuri; mecanizarea agriculturii; punerea agronomilor în slujba gospodăriilor țărănești; organizarea învățământului agricol; creșterea nivelului de educație al populației; acordarea unor facilități de studii pentru copiii cu merite deosebite; înființarea de spitale și maternități; scăderea duratei stagiului militar obligatoriu.¹⁵

De asemenea, exista un discurs electoral care se adresa direct și altor categorii de populație: pentru femei-drepturi egale politice și economice, protecția mamei și a copilului, înființarea de grădinițe și maternități, acordarea de pensii văduvelor de război; pentru tineret-salarii egale pentru aceeași muncă prestată, înființarea de cantine și școli de ucenici,

¹³ *Ibidem*, p. 209.

¹⁴ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond I*, Dosar 3/1946, filele 29-33.

¹⁵ *Ibidem*.

învățământ gratuit, crearea de laboratoare și stațiuni experimentale, reducerea duratei stagiului militar; pentru invalizi de război-internare gratuită în camine și spitale, creșterea pensiilor, reîncadrarea în muncă acolo unde acest lucru era posibil; pentru orfani-gratuitate în școli; pentru sinistrați-acordarea unor credite avantajoase.¹⁶

În ceea ce privește măsurile prin care urmau să fie realizate prevederile Platformei-Program a B.P.D. pentru toate categoriile de cetățeni, acestea vizau industrializarea, modernizarea agriculturii, reforma fiscală și etatizarea Băncii Naționale.¹⁷

Lipsită de mijloace și posibilități, opoziția și-a întemeiat campania electorală pe patru elemente fundamentale: libertatea cultului religios, problema națională, noul sistem electoral și regimul proprietății pământului. În ceea ce privește libertatea cultului religios, era cât se poate de clar că autoritățile nu puteau tolera ca reprezentanții clerului să se transforme în instrumente de propagandă liberal-țăranistă și să folosească lăcașurile de cult în scopuri electorale. Însă, chiar dacă preoții au fost supuși unei intense campanii de discreditare, conducătorii aceleiași acțiuni au recunoscut că propaganda „de la om la om” a slujitorilor bisericii a fost extrem de eficientă. Atitudinea comuniștilor privitor la această problemă nu a avut niciun ecou, deoarece majoritatea populației cunoștea rezultatele obținute de sovietici prin reformarea bisericii la ei în țară. În același timp, biserica reprezenta o componentă tradițională foarte importantă la care poporul român nu putea să renunțe iar preoții erau pentru localnici oamenii cei mai apropiați de nevoile lor. Provenind din acea pătură a intelectualității de țară ce contribuise decisiv la promovarea intereselor țăranilor, preoții au rămas fideli intereselor acestora, pe care acum le vedeau amenințate de comunismul ateu.¹⁸

Mult așteptata zi de 19 noiembrie, transformată de comuniști într-o adevărată sărbătoare populară, nu a decurs fără incidente. În județul Năsăud, comuna Slava, candidatul P.N.Ț. Lonida Pop, aflat în fruntea unui grup de circa 150-200 de țărani, a cerut verificarea urnelor de votare. Fiind refuzat, el a forțat intrarea în secția de votare și a spart urnele iar în busculada creată, președintele și greșierul s-au ales cu răni grave, motiv pentru care s-a impus înlocuirea lor. Trimis la fața locului să ancheteze cazul, prim-procurorul Vistrig a căzut și el victimă unei agresiuni produse de un grup de „maniști” care l-au atacat cu pietre și l-au rănit cu lovituri de cuțit. De asemenea, candidații B.P.D. Gerge Nekiti și Flaviu Hodor, aflați în vizită prin comună, au fost atacați și răniți cu arme de război, respectiv un pistol și o grenadă. În aceste condiții, a fost nevoie de intervenția jandarmeriei pentru a restabili ordinea și a identifica și aresta agresorii.¹⁹

Nici județul Alba nu a fost lipsit de tulburări. La Aiud, candidatul BPD din partea Frontului Plugarilor, Ioan Marginean, a fost arestat pe motiv că ar fi făcut propagandă în favoarea opoziției. În comuna Mihai, un student a fost reținut după ce asupra lui s-ar fi găsit un pistol. În comuna Cimbrud, a fost închisă o cârciumă care funcționa ilegal servind băuturi alcoolice sătenilor care se îndreptau spre secția de votare. În comuna Zlatna, candidatul opoziției Ioan Pop Zlatna a fost nevoit să scape cu fuga din fața sătenilor revoltați de discursul

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ *Ibidem.*

¹⁸ Virgiliu Țărău, „Rezultatele reale ale alegerilor parlamentare din 19 noiembrie 1946 în județele Cluj, Turda și Someș”, *Studii de istorie a Transilvaniei*, coord. Sorin Mitu, Florin Gogâltan, Cluj-Napoca, Asociația Istoricilor din Transilvania și Banat, 1994, p. 209.

¹⁹ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond I*, Dosar 14/1946, filele 6-8.

său reacționar. În secția Crâșnic din plasa Sebeș, un tânăr de 19 ani, Romulus Bunea, a fost arestat după ce a fost prins că a votat în locul tatălui său. În secția Galda de Jos, cetățenii nedemni excluși din listele de votare au încercat să pătrundă cu forța în secțiile de votare dar au fost opriți de jandarmi. La secția Teiuș-Gară, Bandelin Pamfil, un individ despre care se știa că fusese legionar, a fost arestat după ce a provocat dezordine publică iar la percheziție s-au găsit asupra lui un pistol și 5 cartușe. La secția Sebeș, un soldat din gardă a acționat propagandistic împotriva guvernului, drept pentru care a fost reținut pentru cercetări, iar un alt militar susținător al opoziției a fost arestat în timp ce încerca să ștampileze buletinul de vot în locul unui coleg absent. Totodată, au fost raportate și acțiuni de sabotaj care au vizat liniile telefonice dintre Teiuș și Țebea precum și din comunele Cajul de Sus și Strâmți. Investigațiile au stabilit că responsabili erau patru maniști împotriva cărora s-a luat măsura arestării: Mârza Iosif, Coman Pirineac, Niculai Selbia, Ioan Silbar.²⁰

În județul Turda a fost semnalat la secția Vidra un incident provocat de un grup de săteni din comuna Avram Iancu, care au încercat să-și exercite dreptul de vot deși nu dispuneau de cărți de alegător. Cum era de așteptat, președintele secției de votare le-a respins cererea, declanșând reacția violentă a sătenilor care au devastat secția de votare și au incendiat urnele cu buletinele de vot. Gravitatea situației l-a determinat pe doctorul Sabău, președintele secției de votare, să părăsească în grabă localitatea pentru a solicita ajutor la plasă și la județ, de unde au fost trimise grupe de intervenție pentru a restabili ordinea. După cum rezultă din rapoartele prezentate de anchetatori, acțiunea sătenilor din comuna Avram Iancu a fost coordonată de un grup de 7 persoane fidele P.N.Ț., între care se numără Chira Ioan (legionar și comandantul gărzii „Legiunii Avram Iancu”, considerat de anchetatori „capul răutăților din zonă”), Cristea Aurel, Beja Ioan și Ludobă Teodor. Cei patru au fost arestați iar restul erau în curs de cercetări.²¹

În județul Someș s-a produs un eveniment care poate fi considerat unic în istoria alegerilor din 1946. S-a întâmplat la secția comunei Țiuiești, unde simpatizanții opoziției și-au exprimat nemulțumirea față de modul în care a decurs procesul de votare atacând secția după închiderea acesteia. N-ar fi fost nimic deosebit dacă acțiunea lor n-ar fi fost susținută și de delegații B.P.D., care s-au alăturat mulțimii furioase în încercarea disperată de a-și face singură dreptate. Rapoartele consemnează doar faptul că a fost nevoie de intervenția armatei pentru a calma situația, fără a se preciza consecințele pe care le-au avut de suportat delegații B.P.D. din secția de votare pentru gestul lor necugetat. În orice caz, un asemenea comportament nu putea fi considerat de comuniști decât ca o dovadă de cea mai înaltă trădare iar urmările nu puteau fi decât dintre cele mai grave. Probleme au existat și în comunele Nosna și Răscop unde două grupuri de cetățeni au încercat să împiedice procesul electoral, însă au fost neutralizate de echipele de ordine. Aceste grupe de ordine au acționat eficient și la secția C.F.R.-Dej, unde au lichidat o „provocare reacționară” dar și la secția din Sîncău unde au dispersat mulțimea, care în urma agitației maniste refuza să părăsească secția de votare după expirarea timpului alocat procesului electoral.²²

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem.*

²² *Ibidem.*

În județul Cluj au fost sesizate anomalii în comunele Beliș, Răcățiu și Pănticeu. Astfel, la Beliș, fostul primar Crainic a fost arestat de jandarmi pentru că a încercat să orienteze votul populației spre opoziție, continuând campania electorală în favoarea acesteia. La Răcățiu, primarul a fost ridicat pentru tulburarea liniștii publice și tot pentru aceeași infracțiune au fost arestate 5 persoane în comuna Pănticeu.²³

La 23 noiembrie au fost date publicității următoarele rezultate oficiale:²⁴

1. Județul Cluj: înscriși pe liste-203486; prezenți la vot-193440; B.P.D.-119503 (61,7 %); U.P.M.-42986 (22,2 %); P.Ț.D. (Partidul Țărănesc Democrat)-3738 (1,9 %); P.N.Ț.-19210 (9,9 %); P.N.L.-nu a înregistrat voturi;
2. Județul Năsăud: înscriși pe liste-71838; prezenți la vot-68346; B.P.D.-32276 (47,2 %); U.P.M.-nu a înregistrat voturi; P.Ț.D.-2252 (3,3 %); P.N.Ț.-21313 (31,1 %); P.N.L.-4319 (6,3 %);
3. Județul Someș: înscriși pe liste-117704; prezenți la vot-96904; B.P.D.-65807 (67,9 %); U.P.M.-14921 (15,3 %); P.Ț.D.-1779 (1,8 %), P.N.Ț.-10776 (11,1 %), P.N.L.-1146 (1,1 %);
4. Județul Turda: înscriși pe liste-102332; prezenți la vot-86472; B.P.D.-48445 (56 %); U.P.M.-15131 (17,4 %); P.Ț.D.-2834 (3,3 %); P.N.Ț.-14608 (16,9 %); P.N.L.-1448 (1,7 %);
5. Județul Alba: înscriși pe liste: 102605; prezenți la vot-82043; B.P.D.-55060 (67,1 %); U.P.M.-6913 (8,4 %); P.Ț.D.-1978 (2,4 %); P.N.Ț.-13471 (16,4 %); P.N.L.-nu a înregistrat voturi.

În cadrul fiecărui județ au rămas niște voturi, destul de însemnate ca număr, (județul Cluj-8003 (4,1 %), județul Năsăud-8186 (11,9 %), județul Someș-2475 (2,5 %), județul Turda-4006 (4,6 %), județul Alba-4621 (5,6 %)), care au revenit în cea mai mare parte unor „independenți” plasați în alegeri tot de comunist, iar restul au fost anulate ori au fost obținute de formațiuni politice fără importanță, lăsate să participe la alegeri pentru a crea iluzia pluripartidismului democratic (ex. P.S.D. Independent condus de Constantin Titel Petrescu). La nivelul întregii regionale, situația se prezenta astfel: înscriși pe liste-597965; prezenți la vot-527205; B.P.D.-321091 (61 %); U.P.M.-79951 (15,1 %); P.Ț.D.-12581 (2,38 %); P.N.Ț.-79378 (15 %); P.N.L.-6913 (1,3%); din cele 27291 (5,1%) de voturi rămase, un număr au revenit „independenților” (cea mai mare parte), altele, formațiunilor politice mai mici iar restul au fost anulate. Aceste rezultate se înscriau în tendința generală înregistrată la nivelul întregii țări, unde B.P.D. împreună cu U.P.M. au obținut 79,86 % din voturi, în timp ce P.N.Ț. a câștigat 12,06 % iar P.N.L. doar 3,07 %.²⁵ De fapt, rezultatele oficiale ale alegerilor din județele Regionalei Cluj nu au reprezentat o surpriză pentru reprezentanții B.P.D., ele fiind produsul fraudării masive a votului populației de către comunisti și aliații lor, care nici măcar nu se străduiau să ascundă acest lucru. Dovadă în acest sens este mitingul organizat pe 20 noiembrie, când peste 30000 de cetățeni au fost convocați în fața Prefecturii județului Cluj pentru a sărbători victoria în alegeri a B.P.D. În numele deputaților B.P.D., Constantin Daicovici a rostit un discurs prin care își exprima satisfacția că „puterile democrației au

²³ *Ibidem.*

²⁴ Elisabeta Trăistaru, *Contribuția oamenilor muncii de pe teritoriul regiunii Cluj la lupta întregului popor pentru consolidarea Regimului Democrat Popular*, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, Teză de doctorat, 1967, p. 169.

²⁵ *Ibidem.*

înving” și asigura populația că noua putere „va duce mai departe stindardul democrației”. În cadrul aceleiași adunări, a fost adoptată în unanimitate o telegramă adresată Președintelui Consiliului de Miniștri, dr. Petru Groza, candidatul B.P.D. în județul Cluj, în care cetățenii din acest județ i-au urat „multă putere de muncă pentru realizarea Platformei-Program a B.P.D.”²⁶ Alte dovezi care demonstrează veridicitatea tezei conform căreia comuniștii au câștigat alegerile prin falsificarea scrutinului se regăsesc în informațiile cuprinse în documentele de campanie ale B.P.D. elaborate la nivelul județelor Cluj, Someș și Turda. Potrivit acestor surse, în județul Cluj, P.N.Ț. a obținut cel mai mare număr de voturi, 42 %, în timp ce B.P.D. și U.P.M. au fost cotate cu 23 %, respectiv 33 %. De asemenea, în județul Someș tot P.N.Ț. s-a situat pe primul loc cu un număr de 50000 de voturi (51,6 %), urmat la mare distanță de B.P.D. cu 22000 de voturi (22,8 %), U.P.M. cu 18000 de voturi (18,6 %), P.N.L. cu 2500 de voturi (2,5 %), P.Ț.D. cu 2000 de voturi (1,9 %) și „independenți” cu 1708 voturi (1,7 %). Pentru județul Turda există două rapoarte care contrazic varianta oficială: primul, redactat de un instructor regional pe nume Ioan Serghie, arată că B.P.D. a obținut 30 % din voturi, U.P.M. 17 %, P.N.Ț. 40 %, P.N.L. 7 %, P.S.D. Independent (Titel Petrescu) 3 % iar „independenții” 3 %; cel de-al doilea, elaborat de Comitetul Electoral Județean al B.P.D., ilustrează faptul că B.P.D. a înregistrat 45 % din voturi, U.P.M. 13%, P.N.Ț. 35 %, „diverse” 7 %. Deși rapoartele prezintă două situații diferite, ele evidențiază cu claritate falsificarea rezultatelor oficiale aduse la cunoștința electoratului.²⁷

Aceleași documente de campanie ale B.P.D. consemnează și motivele pentru care „partidele democratice” nu au reușit să câștige în mod real alegerile din noiembrie 1946: pasivismul partidelor din Bloc cu excepția P.C.R.; numărul insuficient al propagandiștilor localnici; lipsa de pregătire a delegaților B.P.D. din secțiile de votare; votul masiv al femeilor din mediul rural acordat partidelor istorice, cu precădere P.N.Ț.; susținerea acordată partidelor istorice de către intelectuali; campania electorală deosebit de eficientă desfășurată de preoți în favoarea P.N.Ț. mai ales în mediul rural; numărul insuficient al secțiilor de votare, fapt care a făcut ca țăranii să se deplaseze în grupuri mari și să se influențeze reciproc; subaprecierea adversarilor politici și ignoranța în ceea ce privește mijloacele acestora de acțiune; mari disfuncții la nivelul aparatului administrativ local; lipsa de experiență a partidelor din Bloc în ceea ce privește organizarea unei campanii electorale eficiente. Aceștia sunt factorii care i-au determinat pe comuniști să intervină și să modifice realitățile electorale, manipularea populației și eludarea adevărului fiind, de altfel, singura soluție pentru a prelua puterea.

Alegerile din 19 noiembrie 1946 au reprezentat un moment de cotitură în istoria României. Aflați la putere în timpul campaniei electorale, comuniștii și aliații lor au utilizat toate mijloacele pe care le-au avut la dispoziție pentru a obține victoria, începând cu aparatul administrației de stat și terminând cu falsificarea scrutinului. După atingerea acestui obiectiv, ei au putut să treacă în anii următori la comunizarea țării pe cale legală.²⁸

²⁶ *Ibidem*, p. 170.

²⁷ D.J.C.A.N., *P.C.R., Fond I*, Dosar 14/1946, filele 14, 42, 52, 54.

²⁸ Eugen Mioc, *Comunismul în Banat*, Vol. I, Edit. Excelsior Art, Timișoara, 2007, p.56.

BILBIOGRAFIE:**Surse inedite:**

Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale (D.J.C.A.N.) *P.C.R., Fond 1*, Dosar 1/1945, Dosar 3/1946, Dosar 14/1946.

Surse edite:

Legea nr. 560/1946, “Monitorul Oficial” nr. 161 din 15 iulie 1946.

Lucrări speciale:

Eugen Mioc, *Comunismul în Banat*, Vol. I, Edit. Excelsior Art, Timișoara, 2007.

Elisabeta Trăistaru, *Contribuția oamenilor muncii de pe teritoriul regiunii Cluj la lupta întregului popor pentru consolidarea Regimului Democrat Popular*, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, Teză de doctorat, 1967.

Virgiliu Țărău, “Rezultatele reale ale alegerilor parlamentare din 19 noiembrie 1946 în județele Cluj, Turda și Someș”, *Studii de istorie a Transilvaniei*, coord. Sorin Mitu, Florin Gogâltan, Cluj-Napoca, Asociația Istoricilor din Transilvania și Banat, 1994.

Virgiliu Țărău, Marius-Ioan Bucur, *Strategii și politici electorale în alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946*, Cluj-Napoca, Fundația Culturală Română, 1998.